

Steinerbørnehaven Morgenfruen

Perspektivplan for Steinerbørnehaven Morgenfruen

Indledning

Formålet med perspektivplanen er at fastlægge retningen og rammerne for Steinerbørnehaven Morgenfruen. Perspektivplanen beskriver vores vision samt kort- og langsigtede mål.

Den overordnede ramme for perspektivplanen er Aalborg Kommunes Børne- og Ungepolitik, samt Lov om Dagtilbud. Perspektivplanen sætter ramme om Morgenfruens pædagogiske grundlag (se dette) og Morgenfruens pædagogiske læreplan (se denne).

Vores mål i Morgenfruen:

- Børnene i Steinerbørnehaven Morgenfruen skal have et børnemiljø, som fremmer deres trivsel, sundhed, udvikling og læring.
- Vi vil give børnene omsorg og understøtte det enkelte barns alsidige udvikling og selvværd.
- Vi vil fremme børnenes læring og udvikling af kompetencer gennem levet hverdagsliv, leg, oplevelser samt udviklingsstøttende aktiviteter.
- Vi vil give børnene mulighed for fordybelse, udforskning og erfaring.
- Vi vil give børnene medbestemmelse, medansvar og forståelse for demokrati.
- Vi vil bidrage til at udvikle børnenes selvstændighed og evner til at indgå i forpligtende fællesskaber.
- Vi vil i samarbejde med forældrene sikre børnene en god overgang til skole ved at udvikle og understøtte grundlæggende kompetencer og lysten til at lære.
- Vi vil i samarbejde med forældrene og skolen skabe en sammenhængende overgang til skole og fritidspasning.
- Vi vil inddrage forældrene i et tæt samarbejde.

Vores mål er formuleret med udgangspunkt i Lov om Dagtilbud.

Steinerbørnehaven Morgenfruen

Perspektivplanen er udarbejdet af Østskolens bestyrelse i samarbejde med afdelingslederen.

Steinerbørnehaven Morgenfruen er opstået ud fra et ønske om at knytte førskole og skole tættere sammen.

Beskrivelse af Steinerbørnehaven Morgenfruen

Morgenfruen er en Steinerinspireret børnehave, som har plads til 30 børn. Der er ansat 1 pædagog og 1 medhjælper.

Der afholdes månedligt personalemøde, samt ugentlige stuemøder i børnehaven. Personalet har mulighed for at komme på kursus, i det omfang det skønnes relevant og rentabelt.

Morgenfruen har et lokale, som den fuldt råder over. Det er indrettet så det tilgodeser de forskellige aktiviteter, der mest egner sig til at foregå inden døre. Det er f.eks. leg med klodser, udklædning, dukker, spil, tegning, maling, osv. Derudover råder børnehaven over

børnehaveklassens lokale overfor, i samme bygning, som børnehaven kan benytte uden for skoletiden. I skoletiden er der desuden samlege mellem børnehave og børnehaveklasse, når det skønnes relevant. Der er der toilet og garderobeareal i mellemgangen mellem de to lokaler.

Børnehaven opholder sig meget udenfor, på skolens legeareal, hvor der er gynger, rutsjebane, vand/mudder legeplads, sandkasse, huler, klatretræer, mm. Derudover benytter børnehaven sin egen "have", som er et hjørne af skolens legeareal, hvor der er indrettet en lille have med legehus, vandleg, højbede mm. I den sår vi grøntsager. Derudover benytter børnehaven de mange frugttræer og buske, der er på arealet. Vi følger således årets gang i naturen, i aktiviteter og leg, ved at opholde os mest udenfor.

Børnehavens dagligdag

De børn der kommer inden kl 8, tilbydes morgenmad, eller spiser deres medbragte. Morgenen tilbringes sammen med de SFO-børn, der møder ind før skoletid.

Kl 8 sendes SFObørnene i skole og børnehavebørnene har fri leg, mens resten af børnegruppen efterhånden møder ind. Kl 9:30 spiser vi lidt af madpakken til formiddagsmad ("ti-mad"). Vi tænder lys og siger spisevers. Efter timad hører vi eventyr, eller leger sangleg, eller anden

Steinerbørnehaven Morgenfruen

voksenstyret aktivitet, hvor børnene samles. Herefter går vi ud og leger indtil kl ca 11:30, hvorefter vi spiser frokost ude eller inde, alt efter vejret. Derefter bliver blebørnene skiftet, og vi leger videre ude. De børn der skal sove til middag bliver puttet, mens resten leger udenfor. Kl 13:30 spiser vi eftermiddagsmad, ude eller inde alt efter vejret.

Andelen af voksenstyret leg, er forholdsvis lille. De voksne går foran med forskellige aktiviteter, som børnene kan byde ind på, efter interesse. For eksempel bruger de voksne tid på at grave i haven, høste grøntsager, mm, som børnene dermed bliver interesserede i, og deltager i. Alle børn er med til spisning, sanglege og eventyrfortælling. Der kan også være aktiviteter som maling, bagning, bivoks, eller tegning, som den voksne sætter i gang, hvor alle børn er med.

Aktiviteterne, som de voksne styrer, har et tema, som hører til årstiden. Ud over at have et årstidstema, kan aktiviteterne også udvælges efter, hvad de voksne vurderer at børnene har brug for at øve sig på. F. eks. samarbejde.

Se flere detaljer i de pædagogiske læreplaner.

Ledelse

Den daglige pædagogiske ledelse varetages af afdelingsleder.

Den overordnede pædagogiske ledelse, rammer, retning og drift varetages af skolelederen.

Det administrative varetages af skolens kontor.

Den overordnede ledelse af skolen, SFO og børnehaven varetages af bestyrelsen, som er ansvarlig for skolens drift.

Åbningstider

Steinerbørnehaven har åbent mandag til torsdag fra kl 6:30 til 17:00 og fredag fra kl 6:30 til 16:30.

Af hensyn til afholdelse af personalets ferie, samt planlægning af personalets mødetid i ferieperioder, spørges alle forældre skriftligt, i hvilket omfang deres barn vil være i børnehaven, i den pågældende ferieperiode. Der spørges med en frist på ca 14 dage ved efterårs-, jule-, vinter- og påskeferie. Ved sommerferie udbedes svar en måned før sædvanlig feriestart. Børnehaven følger skolens feriekalender i den henseende. I de ferieperioder, hvor der ifølge aftale med

Steinerbørnehaven Morgenfruen

forældrene er lukket i børnehaven, vil forældre altid kunne få nødpasning i børnehaven, af dem af personalet, der er stand-by til det.

Forældrebestyrelse

Østskolens bestyrelse fungerer som bestyrelse for børnehaven. Der skal etableres en bestyrelse for udebørnehave, jvf Dagtilbudsloven, §14 stk 3, men der kan selvsagt ikke være to bestyrelser. Derfor er børnehavens bestyrelse et forældreråd, der tillægges udtaleret og indstillingsret i forbindelse med ansættelse af personale i børnehaven.

Forældresamarbejde

Udebørnehaven Morgenfruen står altid til rådighed for forældresamtaler, efter aftale. Der tilbydes fast en årlig forældresamtale, og derudover efter behov. Forældrene kan altid komme og bede om en samtale. Personalet samtaler med forældrene i dagligdagen, når børnene afleveres og hentes. Der er et årligt forældremøde. Derudover forventes det at forældre deltager i diverse årstidsfester, mm. Det forventes også at forældrene deltager i arbejdsdage, ca 2 gange årligt. Der kommunikeres derudover jævnligt med sms, email, mm.

Forældrene tilbydes faglig rådgivning og vejledning af personalet, vedr. deres børn. Morgenfruen vægter samarbejdet med forældrene højt. Barnets trivsel og læring er stærkt afhængig af at samarbejdet er optimalt. Derfor er personalet meget opmærksomme på at have en kontinuerlig, dialog med tæt og intenst samarbejde.

Børnesyn

Børnesynet er waldorfpædagogik, efter Rudolf Steiners principper.

I det pædagogiske arbejde tages der udgangspunkt i barnets legemlige, sjælelige og åndelige udvikling, selv om barnet i sine første syv leveår primært er koncentreret om sin legemlige udvikling.

For barnet i børnehavealderen er særligt tre forhold væsentlige i denne forbindelse:

Steinerbørnehaven Morgenfruen

Barnet er et efterlignende væsen.

Barnet er et sansende væsen.

Barnet er et rytmisk væsen.

Endvidere arbejdes der udfra Børnesynet i Aalborg Kommune, som er jf. den overordnede udviklingsplan for 0 – 5 års området:

- Vi ser børn som ligeværdige mennesker med ligeværdige rettigheder til at blive set, hørt og opleve sig betydningsfulde.
- Børn er fra begyndelsen kompetente med en iboende vilje til aktiv kommunikation og social deltagelse.
- Børn lærer i sociale relationer og de er afhængige af nærværende og kompetente professionelle i dagpleje og dagtilbud.

Vision

Visionen for Østskolen, SFO og børnehave er, at gøre børn livsduelige

Målsætning

Børnehavens overordnede målsætning er, ud fra Rudolf Steiners pædagogiske impulser og med sandhed, skønhed og godhed som bærende værdier, at skabe et miljø omkring børnene, i hvilket det enkelte barn får muligheden for at udvikle de egenskaber, personlige og sociale, som det skal bruge for at finde sin egen vej i livet.

Der er evidens for at børn trives og udvikles af ophold og væren i naturen. Naturen rummer muligheder, som ikke er til stede indendørs og en daglig pædagogisk praksis med et aktivt og levet udeliv giver de bedste forudsætninger for at stimulere barnets hele udvikling. Naturen er i stadig forandring og vil kontinuerligt byde på forandringer, alsidige udfordringer og forskellige sanseoplevelser.

Steinerbørnehaven Morgenfruen

Værdigrundlag

- At der i al omgang med børn er en inspiration og et levet virke af det waldorfpædagogiske grundlag
- At understøtte og fremme børns naturlige alsidighed og derved styrke deres personlige og sociale ansvarsbevidsthed, tolerance, kreativitet, sociale liv og faglige fundering.
- At skabe et trygt miljø, hvor børnene gennem faglige udfordringer og læring kan opnå glæde og oplevelser.
- At give meget plads til forskellighed i et inkluderende miljø, således at børnene får et grundlag til at lære og udvikle egne kompetencer
- At være en skole og børnehave hvor dialogen og inddragelse prioriteres højt.
- At sundhed tænkes naturligt ind i den daglige pædagogiske praksis og rammer. Ved at skabe en bred sundhedsopfattelse skabes balance i barnets liv
-

Rudolf Steiner sagde følgende:

“Al opdragelse er selvopdragelse. Vi er, som forældre og pædagoger, egentlig kun omgivelserne for barnet, der opdrager sig selv. Vores opgave er at skabe de gunstigste omgivelser, for at barnet kan opdrage sig selv således, gennem os, som det gennem sin inderste skæbne, må opdrage sig selv.”

I en moderne kontekst, skal det forstås som, at man ikke som voksen fylder på barnet, som man vil fylde et tomt kar op. Man nærer og ”kildrer” dét i barnets indre, der skal spire og gro, for at barnet kan vokse op, og blive den det skal være. Det gør man ved at være et godt moralsk eksempel, samt udføre opgaver og aktiviteter, som barnet al efter alder kan efterligne og lade sig inspirere af.

Se pædagogisk grundlag for Steinerbørnehaven Morgenfruen, for mere information.

Kerneopgaven i Morgenfruen

Begrebet ”kerneopgave” (kerneydelsen) skal forstås som *de aktiviteter, der skaber kvalitet for børnene* i forhold til deres hverdag i Morgenfruen og i forhold til, hvad børnene får med sig videre i livet.

Steinerbørnehaven Morgenfruen

Med følgende begreber defineres kerneopgaven:

- Børn skal have et fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø, som fremmer deres trivsel, sundhed, udvikling og læring.
- Morgenfruen skal i samarbejde med forældrene give børn omsorg og understøtte det enkelte barns alsidige udvikling og selvværd samt bidrage til, at børn får en god og tryk opvækst.
- Morgenfruen skal fremme børns læring og udvikling af kompetencer gennem oplevelser, leg og pædagogisk tilrettelagte aktiviteter, der giver børn mulighed for fordybelse, udforskning og erfaring.
- Morgenfruen skal give børn medbestemmelse, medansvar og forståelse for demokrati. Børnehaven skal som led heri bidrage til at udvikle børns selvstændighed, evner til at indgå i forpligtende fællesskaber og samhørighed med og integration i det danske samfund.

Det gode arbejdsmiljø

Den fysiske og psykiske sundhed skal være i højsædet

- ✓ Hensynet til et godt arbejdsmiljø skal indgå som en naturlig integreret del af opgavevaretagelsen, og
- ✓ Alle medarbejdere skal opleve, at der tages hånd om deres arbejdsmiljø og der sker løbende forbedringer af arbejdsmiljøet.

Forudsætninger for et godt psykisk arbejdsmiljø (de 6 guldkorn):

- ✓ Mening i arbejdet (sammenhæng og formål).
- ✓ Høj indflydelse på eget arbejde og arbejdsbetingelser.
- ✓ Forudsigelighed og relevant information.
- ✓ Social støtte fra ledelsen og kolleger.

Steinerbørnehaven Morgenfruen

- ✓ Retfærdig belønning (anerkendelse, karriere, løn).
- ✓ Passende krav (arbejdspres og arbejdsmængde).

Steinerbørnehaven Morgenfruens lægger vægt på tryghed og tillid i arbejdet. Det er en forudsætning for at medarbejderne kan agere med deres professionelle virke og kompetencer, til gavn for børn, kollegaer og forældre.

Børnemiljø

Morgenfruen lægger vægt på at de fysiske, psykiske og æstetiske forhold i børnehaven understøtter børnenes gode trivsel og udvikling. Vi er løbende opmærksomme på dette i det daglige arbejde, men anvender også et skema til børnemiljøvurdering, der udarbejdes mindst hvert tredje år. I forbindelse med at personalet udarbejder dette, beder vi også forældrene udfylde hvert deres skema, hvor de vurderer børnemiljøet i børnehaven på deres børns vegne. Når det skønnes relevant, spørges enkelte af de ældste børn direkte vedrørende deres oplevelse af børnemiljøet.

Tværfagligt samarbejde

I Morgenfruen vægtes det tværfaglige samarbejde. Dette for at få flere faggrupper i spil, således at forskellige perspektiver og kompetencer medvirker til at udfordringer belyses og afhjælpes ud fra mange forskellige faglige synsvinkler.

Konkret udmøntes det bl.a. i, at afdelingsleder ugentligt deltager i Østskolens personalemøder/konference. Steinerbørnehaven Morgenfruen har endvidere et tæt samarbejde med indskolingslærerne på skolen, samt SFOens personale.

Afdelingsleder deltager så vidt muligt i ledermøder, samt netværksmøder for private daginstitutioner, samt Rudolf Steiner Institutioner i regionen.

Samarbejde i lokalområdet

Steinerbørnehaven Morgenfruen samarbejder med andre lignende institutioner i området.

Børnehaven har via skolen kontakt med sundhedsplejersken. Børnehaven benytter sig af

Steinerbørnehaven Morgenfruen

lokalområdets tilbud, f.eks. Trekanten og Sommerfuglen, og dermed følgende samarbejde.

Børnehaven afholder jævnligt "åbent hus" arrangementer, med fokus på lokalområdets forældre til småbørn (3-årige).

Steinerbørnehaven Morgenfruen har naturligvis et meget tæt samarbejde med Østskolen, som børnehaven er en del af. Børnehaven deltager i de arrangementer skolen afholder, som er relevante for børnehavens børn. Skolens og børnehavens tætte samarbejde er essentielt i arbejdet med overgang fra børnehaven til skole. Børnehaven afholder arrangementer, som f.eks. forskellige årstidsfester, sommerfest, arbejdsdage, mm for børn og forældre.

Børn i udsatte positioner

Ikke alle børn fødes med lige muligheder, men alle børn skal understøttes i deres udvikling på forskellige niveauer. Forudsætningen for at børn får lige muligheder i institutionerne er, at de behandles forskelligt og altid med udgangspunkt i det enkelte barn.

Læring/udvikling sker i samspil med andre, som man har lyst til at samarbejde med fordi de betyder noget for en. Dette gælder alle børn, men især børn med særlige behov.

For børn, hvor der opstår behov for særlig indsats for, det være sig, børn der oplever forandringer i familien af den ene eller anden grund, det kan være børn der har haft svære opvækstvilkår eller noget helt tredje, sættes fokus på barnet.

Dels ved at observere dets adfærd, dels ved at finde dets kompetencer, så vi kan tilbyde udviklingsstøttende samvær. Vi forsøger at se bag om dets handlinger, der ofte kan være voldsomme og i stedet finde deres intentioner med handlingerne.

I første omgang deler vi vores iagttagelser med hinanden, for derefter at dele dem med forældrene, så vi kan få afklaret om det kun er hos os, barnet er i mistrivsel, eller om det samme gælder hjemme. Vi søger derefter at finde de bedste muligheder for positiv udvikling af barnet.

Morgenfruen vil i det omfang det skønnes nødvendigt, og i samarbejde med forældrene, søge sparring og hjælp hos Pædagogisk Psykologisk Rådgivning i Aalborg Kommune.

Steinerbørnehaven Morgenfruen

Sprogvurdering

Der gennemføres sprogvurdering af Steinerbørnehaven Morgenfruens børn fra alderen omkring tre år. Hvis der findes behov for yderligere sprogstimulering, iværksættes dette. Morgenfruen har samarbejde med talepædagog fra Aalborg Kommune.

Overgang fra børnehave til skole

Morgenfruen er en del af Rudolf Steiner Skolen, Østskolen. Det er derfor en fuldt integreret del af børnehavens virke at samarbejde med skolen om stort og småt. Den fysiske beliggenhed på skolens område, gør det daglige tætte samarbejde med børnehaveklasse nemt og bekvemt. Der laves ofte fælles aktiviteter for børnehaveklassebørn og de ældste børnehavebørn. Vi har desuden flere gange benyttet os af muligheden for en gradvis overgang fra børnehave til børnehaveklasse, hvis det enkelte barn skønnes modent til at deltage i undervisningen i børnehaveklassen i enkelte fag, på enkelte dage, i skoleåret op til at barnet skal starte i børnehaveklassen. Modellen har været absolut individuelt tilpasset til det enkelte børnehavebarn, og børnehaveklassen, ved hjælp af et tæt samarbejde mellem afdelingsleder for børnehave, pædagogisk personale i børnehave og sfo, forældre, samt børnehaveklasseleder. Den model har vist sig at være succesfuld og rigtig givtig for alle involverede parter.

Indsatsområde

At få flere børn i børnehaven.

Steinerbørnehaven Morgenfruens personale, samt Østskolens lærerkollegie og bestyrelsen, arbejder løbende med at rekruttere nye børn til børnehaven. Der holdes åbent-hus dage, der annonceres i dagspressen, og der deltages i lokalområdets arrangementer, såsom Ålborg Øst-dag, mm. Der uddeles brochurer og søges dialog med så mange som muligt, for at tiltrække flere børn og forældre. Morgenfruen har også en Facebookside, hvor det søges at skabe så meget opmærksomhed om børnehaven som muligt.

Læreplan:

Steinerbørnehaven Morgenfruen

Siden 1. august 2004 har alle dagtilbud skulle udarbejde en pædagogisk læreplan. Fra juni 2020 skal alle dagtilbud følge de krav der stilles efter de Nye Pædagogiske Læreplaner.

Steinerbørnehaven Morgenfruen har samarbejdet med øvrige Steinerbørnehaver i Nordjylland om at lave et fælles pædagogisk grundlag, som afsæt til brug ved udarbejdelse af lærerplaner efter den nye lovgivning. Udebørnehaven Morgenfruen har ladet sig inspirere af Sammenslutningen af Steinerbørnehavers materiale i nærværende perspektivplan og i læreplanen.

Den pædagogiske læreplan skal beskrive, hvordan den enkelte institution vil arbejde med læring, og den skal godkendes af forældrebestyrelsen og kommunen. Som et minimum skal arbejdet med læreplanerne evalueres hvert 2. år, og som følge heraf eventuelt revideres. Det er vigtigt, at arbejdet med de pædagogiske læreplaner giver mening for den enkelte institution, og at læreplanen fungerer som et pædagogisk målrettet arbejdsredskab, som kan bruges i praksis. Læreplanen skal også ses som et fagligt afsæt for refleksion over samt evaluering af pædagogisk praksis. Læreplanen skal ses i sammenhæng med nærværende perspektivplan, samt fælles pædagogisk grundlag for Steinerinstitutioner, og det materiale som børnehaven bruger til evaluering og dokumentation af det pædagogiske arbejde.

Læreplanen forholder sig til seks hovedtemaer:

- alsidig, personlig udvikling
- social udvikling
- kommunikation og sprog
- krop, sanser og bevægelse
- natur, udeliv og naturfænomener (science)
- kultur, æstetik og fællesskab

Det er op til den enkelte institution, hvordan den vil gribe arbejdet an. Men det er et krav, at læreplanen indeholder seks hovedtemaer og at det pædagogiske læringsmiljø hviler på disse. Se Steinerbørnehaven Morgenfruens Læreplan for mere information.

Hvorfor vælge en Naturbørnehave?

Hvad siger forskningen? Er der evidens for at børn har bedre af at være ude?

Steinerbørnehaven Morgenfruen

Citater fra artiklen: **Læring i naturen – Skovbørn lærer mere**

- *I projekt Udeleg havde vi en kontrolgruppe af børn i institutionen, som blev testet i forhold til de børn, der var ude. Det viste sig jo, at børnene i udegrupperne klarede sig bedst. De var mere udholdende og bedre til at koncentrere sig om de øvelser, de skulle lave*
- *Testresultaterne fra projekt Udeleg viste blandt andet, at udebørnene var markant bedre til balancegang, krydsklap (som tester børnenes koordination mellem arme og ben), længde- og højdehop.*
- *En væsentlig forskel er, at der stort set ikke bliver skældt ud i skovgrupperne. Det er der ikke behov for, fordi der er rum nok til, at alle kan være der*
- *En anden fordel ved at være i skoven er, at børnene lærer på en anden og mere sansebetinget måde*
- *At skovbørn er bedre til at koncentrere sig, bedre motorisk og mindre syge er også dokumenteret i den svenske undersøgelse "Ute på Dagis", som har været inspirationskilde for Toftegårdens projekter.*

(<http://www.bupl.dk/internet/boernogunge.nsf/0/EDECAD126641AAB6C1257027002D8ADA!OpenDocument>)

Citater fra undersøgelsen "Tidlig indsats" og artiklen:

- *Børns motorik bliver bedre, hvis de tre primære sanser stimuleres. Derfor vil de to forskere bag forsøget 'Tidligere indsats' have udbredt viden om sanserne, og hvad der skal til for, at de udvikles optimalt.*
- *Det er livsvigtigt at lege, tumle, sanse og eksperimentere for at lære verden og ens medmennesker at kende. Leg udvikler børns grundmotorik og er afgørende for at man bliver god til at lære og udvikle sig alsidigt senere i livet.*

Steinerbørnehaven Morgenfruen

- *De tre primære sanser, labyrintsansen, følesansen og stillingssansen, er vigtige for et menneskes motoriske udvikling og for indlæringen af færdigheder senere i livet.*
- *“En dansk baby, der enten ligger stille eller sidder for meget i en stol, får – sammenlignet med en afrikansk baby, der hænger på moderen hele det første år – slet ikke skvulpet væskerne i buegangene tilstrækkeligt. Når børn vokser, får de hele tiden et nyt tyngdepunkt og skal finde en ny balance. Derfor er de nødt til at træne sanserne hele tiden. Vi er alt for stille med børn i alle aldre. Der skal gynger eller hængekøjer ind i hjemmene og institutionerne, både inde og ude. Vi skal have lavet vores legemiljøer om, for de er alt for pæne, som de er.”*

(<http://politiken.dk/tjek/sundhedogmotion/familieliv/ECE1498855/budskabet-er-enkelt-gaa-ud-og-leg/>)

Citater fra artiklen: **Krop og bevægelse – Budskabet er enkelt: Gå ud og leg**

- *“Lad ungerne lege på sten og skrænter, så skal deres sanser og motorik nok udvikle sig, lover bevægelseskonsulent.”*
- *“Børn skal ikke træne eller lave øvelser, medmindre der er noget galt. Børn skal lege. De skal ikke lære at lege af de voksne, men bare slippes løs i nogle inspirerende og udfordrende omgivelser. Så udvikler deres motorik sig af sig selv», siger Anne Brodersen, som er bevægelseskonsulent og tidligere idræts- og seminarielærer”.*

(<http://politiken.dk/tjek/sundhedogmotion/familieliv/ECE1498855/budskabet-er-enkelt-gaa-ud-og-leg/>)

Natur og bevægelse – Haser i skoven

Af Bente Petersen. 1996

<http://www.motorikognatur.dk/16.html>

Steinerbørnehaven Morgenfruen

- En undersøgelse der registrerer forskellen i længden i hasemusklernerne hos børn fra naturbørnehave og almindelig børnehave.
- Endvidere påvises effekten af dels aktiv og passiv træning i begge grupper.

Metode:

Måling af haselængde og psykiske variable.

Resultater:

- Skovbørnehavernes børn havde i udgangspunktet længere haser end andre børn.
- Skovhavebørnene havde ikke højere psyko – sociale værdier end øvrige børn.
- Alle høje psyko – sociale værdier har sammenhæng med lange haser på tværs af institutionstype.
- Både aktiv og passiv træning hjælper. Især passiv.
- Der er en tæt sammenhæng mellem krop, psyke og sociale forhold.